

Vluchtelingenstromen, een uit-eenvallend Europa, een angstige samenleving onder hoogspanning. De voorpagina's van de kranten staan er vol mee. Ook in het theater komen de grote maatschappelijke ontwikkelingen steeds vaker voorbij. Maar theater is geen journalistiek. Wat kan de kunstvorm toevoegen aan de actualiteit? Drie theatergroepen vertellen over hun benadering van de actualiteit. Rode draad: wat betekenen de westerse waarden nog?

Wat: Q & A

Wie: Naomi Velissariou en Gillis Biesheuvel / Frascati Producties en Dood Paard

Waarover: Maatschappelijke angst

Eigenlijk zou 'Q & A' over kunstenaars en de media gaan. Maar toen de vluchtelingen crisis en de Griekse schulden crisis in de zomer van 2015 hun kookpunt bereikten, sms'te theatermaakster en actrice Naomi Velissariou haar collega Gillis Biesheuvel. "Als er zoveel in de wereld aan de hand was, kon ik niet langer meta-kunst over kunst maken", vertelt ze.

Toch gaat hun voorstelling niet letterlijk over de crises. Biesheuvel: "Als je vanachter je tv het vele nieuws volgt, lijkt het alsof je een spannend boek leest. Het is stiekem lekker om te volgen, ondanks de zorgen. We wilden het over die aantrekkelijke kant van geweld hebben."

Het geweld kwam ineens heel dichtbij toen Velissariou tijdens een vakantie in de Verenigde Staten gewelddadig werd beroofd. Velissariou: "Daarmee sloot de werkelijkheid de voorstelling in."

Toneelschrijver Rik van den Bos schreef uiteindelijk een tekst over een vrouw die zich in haar huiskamer afsluit van de boze buitenwereld, maar waar die buitenwereld – gepersonifieerd door Biesheuvel – telkens aanbelt of op andere manieren probeert binnen te dringen. Gepercipieerde angst tegenover

daadwerkelijk gevaar: daar gaat het over. Al vallen woorden als 'Parijs' of 'Syrië' niet.

"Ik was bij die overval bang om iets anders te verliezen dan mijn iPad of creditcard", zegt Velissariou. "Dat hebben we allemaal. We zijn bang dat ons door de gebeurtenissen om ons heen iets wordt afgepakt. Maar wat dan precies? Wat zijn dan de waarden die we niet willen verliezen? De vrijheid om op een terrasje te kunnen zitten? Is het alleen maar dat?" Biesheuvel: "Tegelijkertijd is het onzin te denken dat je in een samenleving kunt leven die vrij is van gevaar."

Door het gebruik van verbeelding kan theater andere vragen stellen over angst dan de journalistiek, denken de makers. Velissariou: "De pers kan er niet zomaar op los fantaseren. Wij wel." Biesheuvel: "We brengen het onderwerp terug naar de vierkante meters van een huiskamer. Zo kunnen we samen naar een ploeterend mens kijken: hoe doet die ander dat? Waarom staan we elke ochtend weer op?" "Theater is altijd subjectief", zegt Velissariou, "anders dan de journalistiek die doet alsof zij objectief is."

Dat theater kan, anders dan de vlugge journalistiek, bovendien de tijd nemen om langer over een onderwerp na te denken, denken de twee. Biesheuvel: "Je hebt een repetitietijd van zes weken die je kunt vullen met vragen. In die tijd laat de theatermaker zijn verbeelding op het onderwerp los, vindt hij manieren om die werkelijkheid te verdraaien." Velissariou: "Zodanig dat de toeschouwer uiteindelijk zijn eigen conclusies kan trekken. En het liefst twee tegenovergestelde."

'Q & A' is op tournee tot en met 14 mei